

Формування художньо-естетичної культури студентів засобами декоративно-прикладного мистецтва

Анотація. У статті охарактеризовано декоративно-прикладне мистецтво, як чинник виховання художньо-естетичної культури студентів. Визначено сприятливі умови для формування художньо-естетичної культури студентів під час розробки і виготовлення проектів декоративно-прикладного мистецтва.

Ключові слова: декоративно-прикладне мистецтво, художньо-естетична культура, художня освіта.

Abstract. The article describes decorative and applied art as a factor in the education of students' artistic and aesthetic culture. Favorable conditions for the formation of artistic and aesthetic culture of students during the study of decorative and applied art have been identified.

Keywords: decorative and applied art, artistic and aesthetic culture, art education.

Постановка наукової проблеми. Декоративно-прикладним мистецтвом називають мистецтво виготовлення предметів, що мають художньо-естетичні й звичаєво-обрядові властивості. Особлива роль декоративно-прикладного мистецтва полягає у його пізнавальній, естетичній, комунікаційній функції. До нього належить велика різноманітність виробів виготовлених вручну - меблі, посуд, одяг, килими, ювелірні вироби, іграшки та інші предмети, а також вишивка, орнаментальний розпис і скульптурно-декоративна обробка інтер'єра і фасадів будівель, облицювальна кераміка, вітраж і т. п. У декоративно-прикладному мистецтві використовуються найрізноманітніші матеріали, зокрема: глина, метал, дерево, скло, шкіра тканина, а також штучні матеріали.

Сьогодні актуальною постає проблема формування художньо-естетичної культури в підготовці фахівців освітньої сфери, оскільки вони є координаторами системи соціальних впливів на особистість в соціокультурному та освітньому середовищі. Робота педагогічного університету спрямована на розвиток науки і культури, здійснення фундаменталізації знань молоді, організацію досліджень та навчання за всіма рівнями та сприяє здійсненню освітньої та культурно-просвітницької діяльності серед населення. Успішність формування художньо-естетичної культури студентів педагогічних університетів гарантує забезпечення теоретичних та практичних засад цього процесу, посилення уваги до впровадження змісту, форм і методів освітньої роботи, активізації аудиторної та позааудиторної діяльності студентів, розкриття особливостей формування їх професійних умінь і навичок [4, с. 17].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблеми теоретичних основ естетичного виховання розроблялися педагогами-класиками (Я. Коменський, А. Макаренко, Й. Песталоцці, Г. Сковорода, В. Сухомлинський, К. Ушинський) і сучасними вченими (В. Бутенко, І. Зязюн, Л. Масол, Б. Неменський).

Ряд дослідників Є. Антонович, Р. Захарчук-Чугай, М. Станкевич виділяють в декоративно-прикладному мистецтві близько двадцяти матеріалів і ще більше їх різновидів, існує понад сто технік і технологій художньої обробки цих матеріалів. На їх думку декоративно-прикладне мистецтво є однією з найбільших і найбагатших галузей художньої творчості і є невід'ємною частиною всього народного мистецтва, яке своїм естетичним потенціалом, образним характером постійно впливає на духовний світ студента, його настрій, ставлення до навколишнього середовища, художньо й естетично формує його матеріальне оточення [1].

Мета і завдання статті. Розкрити декоративно-прикладне мистецтво як важливу складову художньої освіти, яка є засобом художньо-естетичного виховання сучасної молоді.

Виклад основного матеріалу. Головна мета навчання студентів дисципліні «Декоративно-прикладне мистецтво» – це виховання різнобічно розвиненої особистості. з глибоким розумінням традицій, культурних цінностей свого народу. Звернення до традиційно народного мистецтва та поєднання його із сучасним дає можливість створити своє, оригінальне, насичене естетичним смаком мистецтво з високою професійною культурою для свого глядача й споживача. Залучення студентів до виготовлення творів декоративно-прикладного мистецтва дає творчі здобутки із збереженням традицій.

Долученню молоді до цінностей вітчизняної та зарубіжної художньої культури, кращих зразків народної творчості, класичного і сучасного мистецтва сприятиме художня освіта, важливим аспектом теорії і практики якої є проблема формування у студентів естетично-художніх уявлень [2, с. 42].

Важливою умовою формування художньо-естетичної культури студентів педагогічних університетів є те, що серед форм і методів художньо-естетичної освіти та виховання, які є, по суті засобами формування художньо-естетичної культури визначають наступні: лекції; лабораторні, практичні заняття; самостійна творча діяльність студентів у галузі мистецтва, естетичного виховання та самовиховання студентів педагогічних університетів; мистецтвознавчі гуртки, творчі об'єднання, виставки, конференції, майстер-класи; творчі зустрічі, педагогічна практика тощо [3, с.137].

На думку О. Шумейко ефективність художньо-естетичного смаку студентів, визначають такі чинники: створення в навчальному закладі естетично-привабливої атмосфери освітнього простору (оформлення навчальних аудиторій, місць відпочинку тощо); звернення у роботі зі студентами до

народних традицій та обрядів; висока естетична культура різноманітних заходів; широке залучення співробітників, викладачів та студентів до гуртків художньої самодіяльності, участь їх у конкурсах естетичного спрямування; висока естетична культура викладачів та студентів у зовнішньому вигляді й у стосунках [5].

Вважаємо, що викладачам потрібно прискорювати діяльність на всіх етапах навчання, чим швидше залучаючи студентів до творчої продуктивної діяльності з обов'язковим кінцевим результатом – проектуванням та виготовленням декоративно-прикладних виробів за власним задумом, проводити художньо-змістовий, морфологічний та знаково-семантичний аналіз цих виробів: виявляти органічні зв'язки з природою, традиціями й історією народу, зіставляти графік візуальних знаків та їх лексичних позначень у народних назвах візерунків, досліджувати еволюцію форм і стилістики в орнаменти, спільні та відмінні риси в художній системі образів тощо.

У Вінницькому державному педагогічному університеті імені Михайла Коцюбинського під час вивчення дисципліни «Декоративне мистецтво, народні ремесла і промисли» діяльність майбутнього фахівця образотворчого та декоративного мистецтва проходить різні стадії: від формування простих навичок і прийомів роботи з матеріалом до більш складних, творчих методів перевтілення форм, змісту, образів та ідей у готовий декоративно-прикладний виріб. На практичних заняттях викладачу допомагає майстер виробничого навчання, що сприяє швидкому опануванню різних видів декоративно-прикладного мистецтва та допомагає в передачі студентам секретів технічної майстерності виконання декоративних технік, прийомів формотворення, закономірностей орнаментування, способів виявлення художніх образів та їх семантичного змісту, які несуть у собі життєво стверджувальний характер, яскраву, розкуту, лаконічну мову, запозичену зі світу природи, у скарбниці фольклору, народних звичаях й обрядах.

Набуття майстерності студентами відбувається на основі головних принципів – повтору, варіації та імпровізації. Після відпрацювання повтору і варіації студенти переходять до імпровізації у створенні власних композицій. Ознакою набутого досвіду є художньо-естетичні твори, що характеризуються відточеністю прийомів виконання, економністю, відчуттям матеріалу, знанням його виразних можливостей.

Висновки. Розробка і виготовлення проектів декоративно-прикладних виробів та втілення їх у матеріалі розвивають у студентів нові якості і передовсім – здатність творити й художньо-естетично змінювати навколишній світ.

Отже, декоративно-прикладне мистецтво є важливою складовою системи художньої освіти та за своїм виховним потенціалом сприяє розвитку художньо-естетичної культури майбутніх митців, їх професійному становленню.

Список використаних джерел:

1. Антонович Є. А., Захарчук-Чугай Р. В., Станкевич М. Є. Декоративно-прикладне мистецтво: [навч. посіб.]. Львів : Світ, 1993. 272 с.
2. Марущак О.В., Бабчук Ю.М., Чадюк Г.Ф., Бойчук С.О. Формування у майбутніх учителів трудового навчання та технологій, педагогів професійної освіти і фахівців образотворчого та декоративного мистецтва естетичних уявлень засобами орнаментальної композиції. *Сучасні технології підготовки майбутніх учителів трудового навчання та технологій, педагогів професійної освіти і фахівців образотворчого та декоративного мистецтва: теорія, досвід, проблеми: збірник наукових праць*. Вінниця, 2020. Вип. 1. С. 41–45.
3. Протасова І. Психологія самоактивності учнів у виховному процесі: навчально-методичний посібник. Київ : ІЗМН, 1999. 90 с.
4. Станкевич М.Є. Морфологія – система видів. *Автентичність мистецтва*. Л., 2004.
5. Шумейко О. А. Естетичне виховання та естетична культура в системі духовного розвитку студентів. *Соціально-гуманітарні вектори педагогіки вищої школи*. Харків. 2014. URL: <http://eprints.kname.edu.ua/39161/1/160-165.pdf>.